

Rezime Izvještaja guvernera – Maj 2016

Ažurirano: 12.07.2016. godine

U Izvještaju guvernera za maj 2016. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2016. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2016. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u maj realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2016. godinu.

Prema preliminarnim podacima Monstata, realni rast BDP-a Crne Gore na osnovu kvartalnih procjena u 2015. godini iznosio je 3,2%, dok je u prvom kvartalu 2016. godine ostvaren realni rast od 1,1% u odnosu na prvi kvartal 2015. godine.

Cijene su u maju 2016. godine, u odnosu na prethodni mjesec, veće za 0,2%, dok je godišnja stopa inflacije u maju iznosila iznosila -1%.

U prvih pet mjeseci 2016. godine u odnosu na isti period 2015. godine zabilježen je pad industrijske proizvodnje od 7,3%. Pad proizvodnje zabilježen je u sva tri sektora: vađenje rude i kamena (-36,2%), prerađivačka industrija (-7,9%) i sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom (-2,8%). Broj dolazaka turista, za prvih pet mjeseci 2016. godine, veći je za 7,6%, u odnosu na isti period 2015. godine, dok je rast noćenja iznosio 7,1%. Prema podacima Monstata, u vazдушnom saobraćaju je broj prevezenih putnika, za prva tri mjeseca 2016. godine u odnosu na isti period prethodne, povećan 5,1%, dok je prevoz robe ostao na istom nivou. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju, u prvom kvartalu ove godine, u odnosu na isti kvartal prethodne, povećan je za 15,4%, dok je prevoz robe povećan za 14,2%. U željezničkom saobraćaju je u prvom kvartalu ove godine, u odnosu na isti kvartal prethodne godine, prevoz putnika veći za 12,9%, dok je prevoz robe smanjen za 13,3%.

U šumarstvu je za prvih pet mjeseci 2016. godine, proizvedeno ukupno 60.379 m³ šumskih sortimenata, što je za 19,6% više nego u istom periodu prethodne godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvom kvartalu 2016. godini zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 12,3% i rast efektivnih časova rada od 1,5% u odnosu na isti period 2015. godinu.

Prosječan broj zaposlenih u maju 2016. godine iznosio je 178.660 lica, što je za 2,3% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 0,4% više u odnosu na maj 2015. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u maju 2016. godine iznosio 40.242 što predstavlja pad od 3% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 24,4% u odnosu na maj 2015. godine.

Na kraju maja 2016. godine, od 78.864 pravnih lica i preduzetnika, njih 15.223 ili 19,3% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je povećan za 0,4%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa je na kraju maja 2016. godine iznosio 571,2 miliona eura, i bio je za 0,8% veći na mjesečnom nivou, dok je na godišnjem nivou veći za 10,6%.

Koncentracija duga na dan 31.05.2016. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih dužnika (0,06% ukupno evidentiranih dužnika) odnosilo 12,4% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,3% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 36,2% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 3.474,7 miliona eura na kraju maja 2016. godine i bila je za 0,8% veća u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti banaka, koji su na kraju maja 2016. godine iznosili 2.372,8 miliona eura i

ostvarili su rast od 0,5% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na maj prethodne godine bili manji za 1,5%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 75,5% zauzimaju depoziti. Depoziti u bankama su u maju 2016. godine iznosili 2.623,3 miliona eura, i veći su u odnosu na prethodni mjesec za 0,5%, dok u odnosu na maj 2015. godine bilježe rast od 10,4%. Od ukupnog iznosa depozita položenih u bankama, na depozite privrede se odnosilo 834,7 miliona eura ili 31,8%, dok je sektor stanovništva je učestvovao sa 1.446,5 miliona eura, ili 55,1%. Ukupan kapital banaka na kraju maj 2016. godine iznosio je 476,8 miliona eura, što je za 0,5% više nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 4,5% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Krediti banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su u maju iznosili 394,7 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 15,9%, dok u odnosu na maj 2015. godine bilježe pad od 25,7%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su na kraju maja 2016. godine iznosili 289,3 miliona eura i činili su 12,2% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 1,1%, dok na godišnjem nivou bilježe pad od 25,8%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju maja 2016. godine je iznosila 8,16%, i bila je manja za 0,08 p.p. u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na maj 2015. godine zabilježila pad od 0,83 p.p.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u maju 2016. godine je iznosila 7,75%, što predstavlja rast od 0,10 p.p. na mjesečnom nivou, odnosno pad od 1,39 p.p. u odnosu na maj 2015. godine.

Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa je iznosila 1,12% na kraju maja 2016. godine i niža je za 0,02 p.p. u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na maj 2015. godine ostvarila pad od 0,37 p.p.

Obavezna rezerva banaka je iznosila 243,6 miliona eura na kraju maja 2016. godine, i bilježi pad od 260.364 eura ili 0,1% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veća za 24,1 milion eura ili 11%. Tokom maja 2016. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na račun Centralne banke u inostranstvu 30,9%, dok je u državnim zapisima izdvojeno 19,6%. U maju pet banaka nisu iskoristile mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa.

Bruto premija osiguranja je iznosila 7,5 miliona eura u maju 2016. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (85,8%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (14,2%).

U maju 2016. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 861.092 eura kroz 315 transakcija. Ostvareni promet bio je 8,6 puta manji nego u prethodnom mjesecu. Tržišna kapitalizacija na dan 31.05.2016. godine je iznosila 2.819,2 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 0,6%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju maja 2016. godine bila 10.711,18 indeksnih poena, bilježi pad od 4,9% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je Indeks MONEXPIF iznosio je 2.631,34 i zabilježio je rast od 2,5% na mjesečnom nivou. Indeks MNSE10 je iznosio 905,34 indeksnih poena i bilježi pad od 7,8% u odnosu na prethodni mjesec.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u aprilu 2016. godine, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 19 miliona eura ili 0,5% BDP-a, dok je za četiri mjeseca 2016. godine ostvaren deficit u iznosu od 87,6 miliona eura ili 2,3% BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 114,1 milion eura ili 3% BDP-a, što je u odnosu na plan za april niže za 4,7%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u aprilu 2015. godine, ostvaren je rast od 2,3%. Izdaci budžeta iznosili su 133,1 milion eura ili 3,5% BDP-a, što je za 7,8% niže u odnosu na plan za april 2016. godine, a 36,9% niže u odnosu na ostvarenje izdataka u aprilu 2015. godine. Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju marta 2016. godine, državni dug (bruto) je iznosio 2.544,1 milion eura ili 67,2% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se

320,5 miliona eura ili 8,5% BDP-a, dok se na spoljni dug odnosilo 2.223,6 miliona eura ili 58,7% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 59,3% BDP-a.

U periodu *januar–mart 2016. godine*, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa platnog bilansa iznosio je 283,9 miliona eura, što je za 45,6% više u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Povećanje deficita tekućeg računa rezultat je povećanja deficita na računu roba, deficita na računu usluga i značajnog smanjenja suficita na računu primarnog dohotka u poređenju sa prethodnom godinom. Prema preliminarnim podacima, u periodu januar–mart 2016. godine spoljnotrgovinski deficit iznosio je 36,1 miliona eura, što je za 13,2% više nego u istom periodu 2015. godine. U prvom kvartalu 2016. godine ostvaren je pad vrijednosti robnog izvoza za 24,9%, dok je zabilježen sporiji rast uvoza od 4,8%. Negativna kretanja su zabilježena i na računu usluga, što je rezultiralo deficitom u iznosu od 9,9 miliona. Prema preliminarnim podacima, neto priliv stranih direktnih investicija za period januar–maj 2016. godine iznosio je 51,4 miliona eura, što predstavlja smanjenje od 63,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u maju.

U maju su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Prilog I za izvještaj EK o napretku Crne Gore za 2016. godinu koji je pripremila CBCG iz svoje nadležnosti za izvještajni period od 1. septembra 2015. do 1. maja 2016. godine, dostavljen je Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija. U vezi sa obavještenjem Ministarstva finansija o održavanju sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju zakazanog za 22. jun 2016. godine, u Briselu, CBCG je pripremila materijal iz svoje nadležnosti za potrebe održavanja sastanka i dostavila ga Ministarstvu finansija, kao i imena predstavnika CBCG na pomenutom Pododboru. Vezano za planirani Twinning projekat IPA 2014 pod nazivom "Podrška regulaciji finansijskih usluga", nakon održanog sastanka u Direktoratu za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), Ministarstvu finansija je na komentar dostavljen korigovani twinning fiche u skladu sa sugestijama sa sastanka i informacijama sa kojima CBCG raspolaze.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.